

Beskrivelse av skjøtselen i kulturlandskapet Hestejordene

Hestejordene er et gammelt kulturlandskap, som fra gammelt av lå under gårdene Linderud og Rødtvet. De ligger i bydelene Bjerke og Grorud, innenfor markagrensa, ved inngangen til Lillomarka. Kulturlandskapet Hestejordene er funnet verneverdig av Byantikvaren, og har fått plass på deres "gule liste".. Staten ved Forsvarsdepartementet er eier og bruker kun området til sporadisk trening for kadettene ved Krigsskolen. Forsvarsbygg har hatt en avtale med Hestejordeneprosjektet siden slutten på 1990-tallet om at prosjektet driver skjøtsel ved rydding,

Figur 1. Gulstripet bjørneblomsterflue. Foto: Bjørn Einar Sakseid.

litt hogst og oppsett av gjerder for beitedyr. Det ble inngått ny avtale om dette i april 2019 som løper til og med sesongen 2028. Området ligger fra marin grense – 200 moh. og ned til 170 moh. og har 4 -5 aktive raver. Det er grasbakker med leirjord i varierende helningsgrad med godt gras- og blomsterdekke. Etter mange år med skjøtsel er det trolig mer variert flora, rikere insektliv og etter hvert også et rikere fugleliv. Det er observert flere arter ville bier og humler slik som bakkehumle [Bakkehumle Bombus humilis dronning på Hestejordene 26.06.15 - YouTube](#) kan sees i området. Et fast innslag er gulstripet bjørneblomsterflue, se bilde fra artsobservasjoner.no, sårbar på rødlista.

Hestejordene ble kartlagt for biologisk mangfold i 2001 (Blindheim, 2002). Det ble også foretatt ornitologisk registrering (linjetaksering) av Arne Heggland i 2002. På hele eiendommen til Forsvarsbygg ble det observert 27 fuglearter. To nyere kartlegginger er gjort i 2023 av Biofokus (Olsen og Olberg, 2024) og NINA (Bendiksen og Jansson, 2024). I henhold til disse nye kartleggingene og anbefalinger i rapportene, ble ny skjøtelsesplan utarbeidet i 2025.

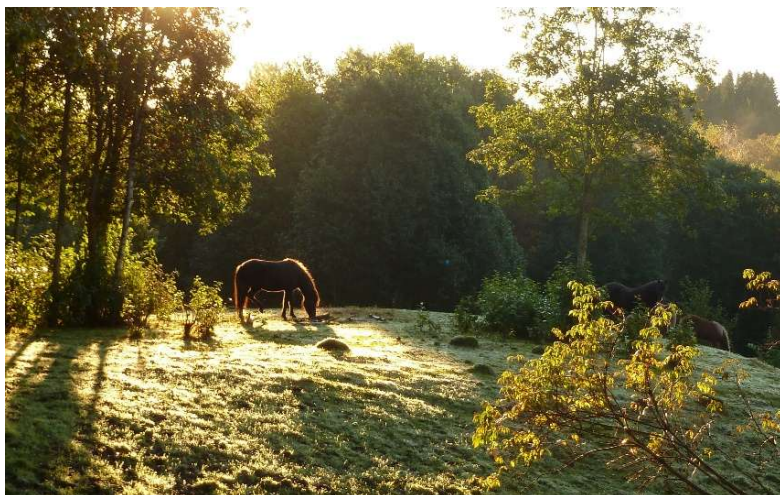
Det er to beiter som er gjerdet inn. Beitet mot vest er 33,450 m² og beitet mot øst er 35.250 m². Gjerdet rundt beitet mot vest er ca. 700 m. langt og gjerdet mot øst er ca. 800 m. langt. Hele området, inkludert noen fjellblotninger, tursti i bunnen av dalen og ravinene er på ca. 100.000 m².

Figur 2. Trinemor og Rødlilja fra Nordre Lindeberg gård

Beitene er gjerdet med elektrisk to-tråds gjerde som dels er festet til trær og dels til trykkimpregnerte stolper. Det brukes mellomstolper av plast. Gjerdet tas inn etter sesongen slik

at jordene er åpne for lek og almen ferdsel høst, vinter og vår. Dette arbeidet, samt all rydding, ringbarking og arbeid med å fjerne rotvelt og snøbrekk i selve gjerdetraseen, skjer på dugnadsbasis. Beboerne i nærområdet deltar sammen med aktører fra stiftelsen Alna ridesenter og noen lærere på Natur videregående skole. Natur videregående bruker også området i undervisning, dels ved befaring og ved mindre praktiske skjøtselsoppgaver.

Figur 3. Islandshest i morgensola

Ved skjøtselen holdes jordene åpne, gjengroing hindres og en beitepåvirket flora blir fremmet. Det forekommer ikke bruk av plantevernmidler, gjødsling eller brenning/sviing av beiten. Større enkelttrær blir ikke felt, men trær som går i bakken ved snøbrekk eller stormfelling blir ryddet. I ravinene forekommer ikke hogst eller rydding, med unntak av i en ravine, som nevnt. Lauvtrær her som tørker på rot skal få brytes ned som del av det naturlige kretsløpet. Osp og noe gråor som står nær

beiten eller har spredt seg ut på jordene, blir ringbarket for å hindre rotskudd og blir felt etter tre somre. Lauvoppslag fjernes ved motor ryddesag, oftest midt på sommeren. Kvist og mindre stammedeler samles i haug i kanten av jordene eller dras litt inni skogen. Arbeidet gir en del fyringsved. Stokker kjøres ut med hest og lunnedrag utenfor beitesesongen og tilfaller deltagere på dugnad som får «kortreist» klimavennlig biobrensel til bruk i egen bolig. Overskudd av ved gis bort til andre beboere.

Figur 4. Utkjøring av nedfallsstokker

Hestjordene ligger like ved blokk- og småhusbebyggelsen på Rødtvet, Veitvet og Tonsenhagen og er et populært turmål for lokalbefolkningen og mye brukt av skoler og barnehager i nærheten. Mellom Rødtvet og Krigsskolen går det en mye brukt turvei i overkant av jordene. Vi ser at villaeiere i nabolaget dumper hageavfall i skogkanten og iblant nær beiten. Dette er uheldig for artsmangfoldet, men vi ser ikke at artene sprer seg ut over jordene. Det er imidlertid etablert et lite felt med arten kanadagullris på beitet som ligger mot øst. Denne forekomsten vil vi bekjempe.

Figur 5. Hester fra Alna ridesenter på Hestejordene. Gjerdet sees i forgrunnen.

Gjennom over 20 år med skjøtsel har vi hatt både ku og hest på beite og ulike lengde på beitesesongen. De siste to årene har det gått hest på beite. Beiteslipp er litt seint, tilpasset drift ved stiftelsen Alna ridesenter, hvor hestene ellers er oppstallet og i bruk i rideskole. Hestene beiter i hovedsak fra midten/slutten av juni til midten av august.

Figur 6. Humlekasse på Hestejordene

Siden jordene ligger fra marin grense og lavere er det ikke rydningsrøyser langs jordekantene. Det er derimot to gamle steingjerder like utenfor jordene som er godt synlige kulturminner.

I 2019 ble det, i samarbeid med barne/ungdomsorganisasjonen Miljøagentene på Veitvet, satt opp humlekasser forskjellige steder på jordene.

Årlig arrangerer Lillomarkas Venner en eller flere turer på og rundt Hestejordene. Populære klassikere er fugletur og nytteveksttur, men det er også arrangert tur med fokus på fremmede arter, tur for å se etter beitemarksopp med SABIMA og turer på villblomstens dag.

I 2021 fikk Hestejordeneprojektet tildelt kulturlandskapsprisen fra landbrukskontoret for Lørenskog, Oslo og Rælingen. Prosjektet berømmes for samarbeidet mellom organisasjonene og for bevaring av kulturlandskapet på beiteområdene i Groruddalen. I etterkant av tildelingen deltok Hestejordeneprojektet i et samarbeid med en landskapsutvikler fra Regionkontor landbruk om vitalisering av kulturlandskap (Regionkontor landbruk, 2024).

Det er laget et hefte om Hestejordene, se

http://www.lillomarkasvenner.no/Hestejordene/Rodtvethefte31_skjerm.pdf . Disse organisasjonene har bidratt til skjøtselen på Hestejordene:

Sandås vel
Lillomarkas Venner
Stiftelsen Alna ridesenter
Natur videregående skole
Stiftelsen Biofokus
Nordre Lindeberg gård
Grorud bydel (finansiering)

Referanser:

Blindheim, T. 2002. Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud. Oslo kommune. BM-rapport nr. 7 (Prevista), Oslo kommune BYM.

Langsholt E. og Blindheim, T. 2003. Hestejordene – Kolås. En oase i Groruddalen. Lillomarkas Venner / Siste Sjanse. Siste Sjanse rapport 2003-9, 33 s.

Akers avis/Groruddalen 22.10.2021: Hestejordene fikk årets kulturlandskapspris.

Info fra Landbrukskontoret nr. 4 2021. Hestejordene priser kulturlandskap

Bendiksen, E. og Jansson, U. 2024. Kartlegging av naturverdier ved Hestejordene, Groruddalen i Oslo. Naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks. NINA rapport 2459.

Olsen, K. M. og Olberg, S. 2024. Biologisk mangfold på Hestejordene, Oslo kommune, i 2023. Biofokus rapport 2024–044.

Landskapsutvikling i bynære områder. Sluttrapport for vitalisering av kulturlandskap i Lørenskog, Oslo og Rælingen. Regionkontor landbruk, 2024.

Figur 7. Nytteveksttur på Hestejordene, bekkekarse

Naturtyper

Utskriftsdato: 12.01.2021

Hestejordene - raviner

ID	BN00064081
Naturtype	Gråor-heggeskog
Utforming	-
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.06.2004
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale - Inngått	-
Forvaltningsavtale - utløper	-
Verdi begrunnelse	Størrelse, variasjon og vegetasjonstyper i denne lokaliteten gjør at den vurderes som Viktig (8-verdi).
Innledning	Lokalitetskrivelse innlagt av TBL den 03.04.2001: Rike ravinesystemer på leirgrunn. Blanding av gråor-heggeskog, ask-snelleskog, svartorsumpskog og noe tørrere lågurtpartier med en del innslag av osp. Skogen er forholdsvis ung, men det begynner å dannes død ved av ulike treslag, samt noe gadd og enkelte grove trær. Vest i området ligger det en godt sjiktet fran-svartorsumpskog med høy grunnvannstand. Lengst nord i området ligger det en gjengrodd hagemarkskog som domineres av eldre seljor, endel bjørk og rogn.
Beliggenhet og naturgrunnlag	-
Naturtyper og utforminger	-
Artsmangfold	-
Påvirkning	-
Fremmede arter	-
Råd om skjøtsel og hensyn	-
Landskap	-
Areal fra kartobjekt (daa)	39,6
Kommuner	0301 (Oslo)
Kilder	Prevista 2002. Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud, Oslo kommune. BM-rapport nr. 7 (Prevista) Blindheim, Terje Oslo kommune, BYM

Figur 8. <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00064081>

Naturtyper

Utskriftsdato: 12.01.2021

Hestejordene

ID	BN00084662
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Frisk næringsrik "natureng" beitet
Verdi	Lokalt viktig
Utvallt naturtype	-
Registreringsdato	01.01.2001
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale - Inngått	-
Forvaltningsavtale - utløper	-
Verdi begrunnelse	Hestejordene utgjør et viktig landskapsinnslag på Linderud og i Groruddalen, men arealene med resterende natureng er små og ingen rødlistearter er påvist. Dette gjør at lokaliteten ikke vurderes høyere enn lokalt viktig (C-verdi). Økt rydding av skog i partier og videreføring av skjøtselen vil kunne øke området verdi på sikt. Området kan allerede i dag være interessant for insekter, men dette er ikke undersøkt.
Innledning	Lokaliteten ble registrert av Terje Blindheim (BioFokus) i forbindelse med befarig av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås vel i 2000. Lokaliteten er avgrenset og digitalisert i 2012 av BioFokus.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på Linderud, vest for Rødtvet og øst for Kolås i Oslo. Lokaliteten er oppdelt i fem delområder som er omgitt av skog eller opparbeidet areal.
Naturtyper og utforminger	De gamle hestejordene er ennå ikke grodd igjen med trær og den åpne kulturmarka er et viktig element på Linderud. Beite foregår på jordene i dag. Det finnes fremdeles små restarealer i nærheten av bekkedalene og på skrinnere områder som har noen naturengarter igjen. På resten av arealet har nok gjødseleffekten gjennom tidene vært for stor til at arter tilknyttet naturbeitemarker har klart seg. Små partier har karakter av natureng som ikke er særlig gjødselepåvirket.
Artsmangfold	Ingen spesielle arter er registrert, men potensialet for bl.a. forekomster av rødlistede insekter er bra.
Påvirkning	Lokaliteten beites av hest og storfe.
Fremmede arter	-
Råd om skjøtsel og hensyn	For å opprettholde mosaikken mellom åpne og tresatte områder og for å opprettholde områdets verdi som rekreasjonsområde, er det viktig at jordene blir skjøttet slik at de ikke gror igjen. Forsvaret bør opprettholde den allerede etablerte kontakten med Sandås Vel og Vinterlandbrukskolen for tips om hvordan en slik skjøtsel kan løses i lokalmiljøet. Det er ingen ferdselsrestriksjoner på hestejordene. Fysiske inngrep er ikke tillatt.
Landskap	-
Areal fra kartobjekt (daa)	48,8
Kommuner	0301 (Oslo)
Kilder	Blindheim, Terje Langsholt, E. & Blindheim, T. 2003. Hestejordene - Kolås. En oase i Groruddalen. Lillomarkas Venner / Siste Sjanse. http://biolitt.biofokus.no/rapporter/sistesjanse rapport_2003-9.pdf Oslo kommune, BYM

Figur 9. <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00084662>

Figur 10. Flybilde med arealmål – eienom 85/111. Areal som gjerdes inn er merket.